

4 jaar

19 jaar

ca. 70 jaar

'De koningin van de BD.' Dat beeld komt bij Jan Diek van Mansvelt op als hij in 2002 een in memoriam schrijft over Willy Schilthuis. Willy heeft haar leven met hart, ziel en handen gewijd aan de biologisch-dynamische landbouw. Ze zat vierendertig jaar in het bestuur van de BD-Vereniging en achtentwintig jaar in de redactie van ledenblad *Vruchtbare Aarde*, gaf drieëndertig jaar les op Warmonderhof, schreef drie boeken en tal van artikelen, maakte vijf jaar het moestuinblad *Duizendblad*, richtte tuinbouwbedrijf *De Vier Jaargetijden* op, reisde stad en land af om lezingen te geven en zette in vele overleggen en besturen haar verbindende kwaliteiten in.

Bij het maken van een *In herinnering* over Tineke Schilthuis voor Motief 208 van december 2016 kwam de wens naar boven om Willy, de oudste in het gezin Schilthuis, alsnog te herdenken in Motief, wat indertijd alleen was gebeurd in het ledenblad van de BD-vereniging.

Het woord 'biologisch-dynamisch' hoorde Willy voor het eerst op de vrijeschool in Den Haag. Als negenjarige kwam ze weer in de stad wonen waar ze geboren was. Vanwege het werk van haar vader bij de Zuiderzeewerken had ze enkele jaren in Van Ewijk-sluis (in de kop van Noord-Holland) en op Wieringen gewoond. Toen het gezin – Willy had twee jongere zussen en twee jongere broers – weer in Den Haag kwam komen, was op loopafstand net een nieuwe school geopend. Haar ouders waren niet bekend met de achterliggende filosofie van deze Vrije School, maar vonden het een mooi gebouw. Van de leerlingen en hun gezinnen werd verwacht dat ze wekelijks minstens één brood bestelden van BD-boerderij Loverendale in Zeeland. Na enkele jaren Middelbare Meisjesschool in Bergen en vervolgens weer de vrijeschool in Den Haag, had Willy een MULO-B-diploma op zak, maar ze kon haar draai niet vinden.

Haar ouders stuurden haar naar Sparsholt College, een tuinbouwschool voor meisjes in Engeland. Ze kon wat beter Engels leren en tuinbouw was misschien wel iets voor haar, want als kleuter had Willy al een eigen tuintje gehad vol goudsbloemen

en boerenkool. Na een halfjaar op de Engelse tuinbouwschool schreef Willy naar huis: 'Met dat tuinieren wil ik wel doorgaan.' Toen ze voor het examen moest beschrijven hoe haar toekomstige bedrijf eruit zou zien, zag ze voor het eerst een biologisch-dynamische tuinderij voor zich. Dat was in 1939.

Terug in Nederland was het logisch dat Willy naar Huis te Lande ging, de tuinbouwschool voor meisjes in Rijswijk die werd geleid door Erna Casparé. Al was het een gewone tuinbouwschool, de bevlogen directrice was in haar lessen soms erg antroposofisch, schreef Willy aan haar ouders, 'met hele beschouwingen over mineralen, planten, dieren en mensen'. Erna Casparé zat in het bestuur van de BD-Vereniging en bracht Willy in contact met BD-tuinders. Van 1942 tot 1944 werkte Willy in Schoorl op de tuinderij van Djoeke van de Vemde en leerde er over de praktijk – composthoppen opzetten, zaadbaden klaarmaken en zaaien enkele dagen voor volle maan – en over de theorie – in een studiegroep las ze standaardwerken van Steiner.

Na de oorlog werkte Willy mee op het tuinbouwbedrijf van Hans Wolterbeek in Badhoevedorp, tot ze werd weggekaapt door Klaas en Mienke de Boer, die voor de in 1947 door hen opgerichte BD-school een groenteteeltlerares zochten. De school was gestart in het ruime huis waar Mienke met haar ouders en zus woonde, en waar Mienke in tien jaar een mooie BD-tuinderij had opgebouwd. Het plan was dat de school snel naar een boerderij bij Deventer zou verhuizen en dat Willy dan de tuinderij van Mienke zou overnemen, zodat haar droom van een eigen tuinderij in vervulling zou gaan. Maar het liep anders. Deventer ging niet door, de school kon uitbreiden in Warmond en kreeg de naam Warmonderhof. Willy bleef praktijklerares en draaide al snel mee in de leiding van school en internaat. De leerlingen gingen graag naar haar lessen. Willy kon prachtig vertellen over de 'wereld achter de wereld', waarbij ze dicht bij de praktijk bleef. In haar theorielessen nam ze uit de tuin een bruinegevekt aardappelblad met *phytophthora* mee, een door wortelvlieg aangetaste winterpeen of een veenmol die ze had gevangen. Ondertussen studeerde ze op haar kamertje, dat naast de leerlingenkamers

25 juni 1920-5 maart 2002

lag, om de officiële onderwijsaktes te halen in groenteteelt, Engels en aanleg en onderhoud, zodat Warmonderhof een erkende school kon worden met rijks subsidie.

Willy draaide vanaf 1956 mee in het bestuur van de BD-Vereniging en vanaf 1962 in de redactie van ledenblad Vruchtbare Aarde. In haar achterhoofd had ze altijd het idee gehouden om zelf een tuinbouwbedrijf te starten. Haar moeder hielp haar met de aankoop van een boerderij in Nieuwe Wetering en in 1965 ging ze van start met De Vier Jaargetijden. De tuinders uit de buurt zagen niets in de methode zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen, maar ze hadden respect voor Willy als vakvrouw. De moderne plantmachine die zij achter haar trekker had hangen, hadden veel tuinders nog niet. Willy koos bewust voor goede apparatuur. Door een modern, professioneel en rendabel bedrijf op te bouwen, wilde ze laten zien dat de biologisch-dynamische teelt een reëel alternatief vormde. De afzet liep fantastisch. In een schuur op De Vier Jaargetijden bouwde Andreas Wijgmans verdeelcentrum Proserpina op, eerst in een klein hoekje, maar al snel was de schuur te klein. De zeven hectare grote tuinderij bleek veel jongeren te inspireren die in de Kabouterijd de stad ontvluchtten. Bij Willy en haar moeder ontstond een hippie-achtige woon-werkgemeenschap. Op het land gaf Willy hun en vele stagiaires van Warmonderhof strakke en heldere aanwijzingen. Geleidelijk verschoven zo de tuinderstaken naar de jongere generatie.

Willy werd in 1974 de eerste betaalde secretaris van de BD-Vereniging en richtte een kantoor in op de zolder boven de varkensstal. In 1980 liet ze het bedrijf helemaal los en ging samen met haar zus Tineke in Driebergen wonen, waar ze zich geheel kon wijden aan het secretariaat van de BD-Vereniging en de lessen op Warmonderhof, die ze nog altijd gaf. 'Grond mag geen geld opbrengen', vond Willy, 'want grond is van de mensheid'. De grond van De Vier Jaargetijden droeg ze daarom over aan BD-Grondbeheer, waarbij ze haar deel van het eigendom (ter waarde van 150.000 gulden) schonk aan de net opgerichte stichting. Het was de bedoeling dat er altijd biologisch-dynamisch geboerd zou worden, maar die droom kwam helaas niet uit. Dwars over de voormalige akkers van Willy Schilthuis loopt nu de Hoge Snelheidslijn van Schiphol naar Leiden.

In de roerige tijden van de snel groeiende BD-beweging en de spanningen rond faillissementen van verdeelcentra, speelde Willy als secretaris een belangrijke rol. Michiel Rietveld zei over Willy: 'Zij zette door, ook bij tijdelijke tegenwind, inspireerde, coördineerde en stuurde in de richting die zij het beste vond. Maar met zoveel tact en vriendelijkheid, dat vrijwel niemand zich gekwetst voelde en ze toch haar zin meestal kreeg, in alle bescheidenheid.' In 1987 werd Willy voor twee jaar voorzitter van de BD-Vereniging, omdat de andere voorzitter door de leden werd weggestemd en zij de juiste persoon was om de rust te herstellen.

In een interview over haar leven in 1999 zegt Willy: 'Je wordt geboren met een bedoeling en een intentie. Ik heb wel eens in een dagboek geschreven: ik wil in de BD-tuinbouw werken, want de aarde is het lichaam van Christus. Zo diep zit het bij mij. Het gaat mij en veel boeren niet in eerste instantie om gezond voedsel, maar om de aarde, de bodem. Als je die goed verzorgt, dan zal het voedsel ook gezond zijn.'

In 2001 krijgt Willy een herseninfarct, waarna ze in een rolstoel belandt. Dit was de moeilijkste opgave in haar leven. Als ze in 2002 overlijdt en Klaas de Boer twee dagen later, plaatst de *Volkskrant* een artikel met de kop: 'Ze wisten van elkaars laatste levensadem.'

Ellen Winkel, op basis van haar boek *De aarde zal weer vruchtbaar zijn – verhalen van landbouwpioniers*, Uitgeverij Ankhhermes, 2012.